

Rijden onder invloed in de provincie Groningen, 1994-1995

Ontwikkeling van het alcoholgebruik door automobilisten in weekendnachten

R-95-42

M.P.M. Mathijssen

Leidschendam, 1995

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

Documentbeschrijving

Rapportnummer: R-95-42
Titel: Rijden onder invloed in de provincie Groningen, 1994-1995
Ondertitel: Ontwikkeling van het alcoholgebruik door automobilisten in weekendnachten
Auteur(s): M.P.M. Mathijssen
Onderzoeksmanager: Mr. P. Wesemann
Projectnummer SWOV: 52.399
Projectcode opdrachtgever: 15050131
Opdrachtgever: Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, directie Noord-Nederland.

Trefwoorden: drunkenness, man, driver, woman, enforcement (law), breath test, weekend, blood alcohol content, police, publicity, night, surveillance, Netherlands, SWOV.

Projectinhoud: Onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in de provincie Groningen, uitgevoerd in vrijdag- en zaterdagnachten (als onderdeel van een landelijk onderzoek).

Aantal pagina's: 30
Prijs: f 17,50
Uitgave: SWOV, Leidschendam, 1995

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

Stichting
Wetenschappelijk Postbus 1090
Onderzoek 2260 BB Leidschendam
Verkeersveiligheid Duindoorn 32
SWOV telefoon 070-3209323
 telefax 070-3201261

Inhoud

1.	<i>Inleiding</i>	5
2.	<i>Opzet en uitvoering van het onderzoek</i>	7
2.1.	Steekproef	7
2.2.	Uitvoering van het onderzoek	7
2.3.	Statistische analyse	8
3.	<i>Resultaten van het onderzoek</i>	9
3.1.	Alcoholgebruik naar dag van het weekend	9
3.2.	Alcoholgebruik naar dag en onderzoeksgebied	10
3.3.	Alcoholgebruik naar dag en tijdstip	10
3.4.	Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd	10
3.5.	Herkomstverdeling van overtreders	11
3.6.	Enquêteresultaten	11
4.	<i>Conclusies en aanbevelingen</i>	13

Bijlage 1: Enquêteformulieren

Bijlage 2: Toelichting WPM-analyse

Bijlage 3: Tabellen

1. Inleiding

Alcoholgebruik in het verkeer heeft een sterk negatieve invloed op de ongevalskans en de ernst van het letsel. In Nederland is naar schatting ca. 20% van de verkeersdoden en -gewonden het gevolg van alcoholongevallen. Geen enkele andere enkelvoudige factor is als ongevals-oorzaak zo belangrijk als alcoholgebruik. Bestrijding van alcohol in het verkeer is dan ook terecht een speerpunt in het verkeersveiligheidsbeleid. En er is reden om de aandacht niet te laten verslappen: na een sterke daling van het rijden onder invloed vanaf het midden van de jaren tachtig tot het begin van de jaren negentig, is er de laatste jaren weer sprake van een geleidelijke stijging. In 1991 was in weekendnachten 3,9% van de automobilisten onder invloed, in 1992 4,0%, in 1993 4,2% en in 1994 zelfs 4,9%.

Veranderingen in het alcoholgebruik van verkeersdeelnemers en daarmee samenhangende veranderingen in de verkeersveiligheid zijn in Nederland alleen binnen redelijke termijn te detecteren via gedragsmetingen. Ongevallengegevens zijn niet alleen onvolledig maar ook in hoge mate onbetrouwbaar. Enquêtegegevens zijn voor dit doel evenmin bruikbaar, omdat mensen nu eenmaal niet erg betrouwbaar rapporteren over hun eigen gedrag, zeker niet als er min of meer een taboe op dat gedrag rust. Men is dan sterk geneigd sociaal wenselijke antwoorden te geven. Bij vroeger rij- en drinkgewoontenonderzoek werden beweerd en feitelijk gedrag gelijktijdig onderzocht; de discrepanties waren vaak zeer groot.

Sinds 1970 voert de SWOV in nauwe samenwerking met de politie bijna elk najaar een onderzoek uit naar het alcoholgebruik van de Nederlandse automobilisten, het onderzoek "Rij- en drinkgewoonten". Dit is een zogenaamd standaardonderzoek, dat het mogelijk maakt ontwikkelingen in het alcoholgebruik van automobilisten van jaar tot jaar op de voet te volgen. De metingen worden uitgevoerd in vrijdag- en zaterdagnachten. Het onderzoek in Groningen maakt deel uit van dat landelijke onderzoek. De opdracht voor het onderzoek is aan de SWOV verleend door de Adviesdienst Verkeer en Vervoer van Rijkswaterstaat en de RWS-directie Noord-Nederland.

De onderzoeksgroep en de onderzoekstijdstippen zijn indertijd uitgekozen op grond van hun grote bijdrage aan de alcoholonveiligheid. Bij tweederde van de geregistreerde alcoholongevallen in Nederland is het een automobilist die alcohol heeft gebruikt. En in weekendnachten gebeuren relatief veel alcoholongevallen: de vrijdag- en zaterdagnacht, die 7% van de totale week uitmaken, nemen een kwart van de geregistreerde alcoholongevallen voor hun rekening.

Het onderzoek heeft een unieke tijdreeks gegevens over het alcoholgebruik van Nederlandse automobilisten opgeleverd. Die gegevens zijn zowel voor landelijk als regionaal verkeersveiligheidsbeleid van belang. Behalve in schriftelijke verslagen aan de landelijke en regionale opdrachtgevers worden de resultaten ook opgenomen in BIS-V, het geautomatiseerde BeleidsInformatieSysteem over ontwikkelingen in een aantal belangrijke aandachtsgebieden voor het verkeersveiligheidsbeleid.

In de loop der jaren zijn diverse wijzigingen in de onderzoeksmethode doorgevoerd om de efficiëntie van het onderzoek te vergroten zonder de vergelijkbaarheid van de gegevens in de tijd aan te tasten. Zo is de landelijke steekproef ongeveer zeven maal zo groot geworden als in de jaren zeventig en tachtig, zonder dat de kosten van het onderzoek zijn toegenomen. De betrouwbaarheid van uitspraken over ontwikkelingen in het alcoholgebruik op provinciaal niveau is daardoor sterk toegenomen. Dit geldt vooral voor de relatief kleine groep zware drinkers met een sterk verhoogde ongevals- en letselskans.

De feitelijke uitvoering van het onderzoek gebeurt door controleteams van de politie, volgens richtlijnen die de SWOV heeft opgesteld. Zonder de medewerking van de politie zou het huidige onderzoek niet mogelijk zijn. De SWOV is de politie dan ook dankbaar voor haar medewerking, en voor het enthousiasme en de zorgvuldigheid waarmee de metingen steeds opnieuw worden uitgevoerd.

Naast de metingen van het alcoholgebruik van automobilisten voert de SWOV sinds 1993 een korte enquête uit onder de contactpersonen bij de politie. Die is bedoeld om enig inzicht te krijgen in de aard en omvang van het politietoezicht en in eventuele veranderingen daarin. De vragenlijst is als *bijlage 1* in dit verslag opgenomen.

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

Voor het onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in de provincie Groningen waren in 1995, evenals in voorgaande jaren, metingen gepland door zes controleteams van de politie, zo goed mogelijk verdeeld naar gemeentegrootte en geografisch gebied. De geplande en door de politie toegezegde metingen in Veendam zijn in eerste instantie echter verschoven naar een latere datum en uiteindelijk definitief afgelast. Oorzaak was een gebrek aan capaciteit bij de politie ten gevolge van ziekte en cursussen. Daardoor is het onderzoek noodgedwongen uitgevoerd door slechts vijf controleteams. Twee metingen hebben plaatsgevonden in de nacht van vrijdag 6 op zaterdag 7 oktober: in de stad Groningen en in Stadskanaal/Vlagtwedde. De overige drie metingen zijn uitgevoerd in de nacht van zaterdag 7 op zondag 8 oktober: in Zuidhorn/Marum, Uithuizen e.o. en Delfzijl/ Appingedam.

Elk politieteam voert in principe per avond/nacht alcoholcontroles uit op zes verschillende locaties, die in overleg met de SWOV zijn uitgekozen. Op iedere locatie wordt drie kwartier achtereen gecontroleerd, waarna het team zich verplaatst naar de volgende locatie. Bij de controles houdt de politie willekeurige automobilisten staande, die een blaastest moeten afleggen op een draagbare elektronische ademtester. Ten behoeve van het onderzoek wordt gebruik gemaakt van testers met cijfermatige uitlezing van een exact BAG-promillage (BAG = bloedalcoholgehalte; de wettelijke BAG-limiet ligt in Nederland op 0,50 promille). De testers die in 1995 zijn gebruikt, zijn van het fabrikaat Dräger, typen Alcotest 7410 en 7410+. Voor het gebruik van deze testers heeft het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie toestemming verleend.

Van elke geteste automobilist registreert de politie het geslacht, de leeftijd en de uitslag van de test. Van overtreders die op het politiebureau de ademanalyse voor bewijsdoeleinden moeten ondergaan, registreert de politie bovendien de herkomst.

2.1. Steekproef

Zoals al vermeld, zijn in 1995 door het uitvallen van Veendam in slechts vijf onderzoeksgebieden metingen uitgevoerd. Om geen al te scheef beeld te krijgen ten opzichte van 1994, zijn de 200 waarnemingen die in 1994 in Veendam zijn uitgevoerd, toegevoegd aan de Groningse steekproef van 1995.

2.2. Uitvoering van het onderzoek

De vijf controleteams van de politie in Groningen hebben in 1995 in totaal 1.769 willekeurige automobilisten staande gehouden en getest. Het controleteam van Zuidhorn heeft de zesde geplande controlelocatie niet aangedaan. Om hiervoor te corrigeren zijn de gegevens van de vijfde locatie gedupliceerd. Het betrof 20 waarnemingen. Door deze correctie en het toevoegen van de waarnemingen die in 1994 in Veendam zijn uitgevoerd is de oorspronkelijke Groningse steekproef met 220 waarnemingen opgehoogd tot een totaal van 1.989 records.

2.3. Statistische analyse

De BAG-waarden van de automobilisten zijn ten behoeve van de analyse ingedeeld in vijf klassen:

1. < 0,2 promille (niet-drinkers);
2. 0,2-0,5 promille (lichte drinkers);
3. 0,5-0,8 promille (lichte overtreders);
4. 0,8-1,3 promille (zwaardere overtreders);
5. $\geq 1,3$ promille (zeer zware overtreders).

De indeling in een BAG-klasse gebeurt in principe op basis van de uitslag van de ademtest op straat. Bij de automobilisten die op het politiebureau een ademanalyse voor bewijsdoeleinden hebben ondergaan, is het op straat gemeten BAG zonodig gecorrigeerd. De uitslag van de ademanalyse wordt daartoe eerst ontdaan van zijn correctiefactor. Vervolgens wordt daar een waarde bij opgeteld om te corrigeren voor de afbraak van alcohol in het tijdsbestek tussen de ademtest op straat en de ademanalyse op het bureau. De gemiddelde afbraak bedraagt 0,15 promille per uur.

De verzamelde gegevens zijn geanalyseerd met behulp van het log-lineaire analyseprogramma WPM (Weighted Poisson Model). Met behulp daarvan wordt nagegaan of er verschillen in het alcoholgebruik van de bestuurders bestaan naar jaar, gebied, dag en tijdstip, geslacht en leeftijd. In *bijlage 2* wordt een korte toelichting gegeven op deze analysemethode.

In het kader van dit onderzoek is tweezijdig getoetst op 5%-niveau: voor een significant effect moet de χ^2 -waarde groter zijn dan 3.84 bij één vrijheidsgraad; de Z-waarde moet groter zijn dan 1.96.

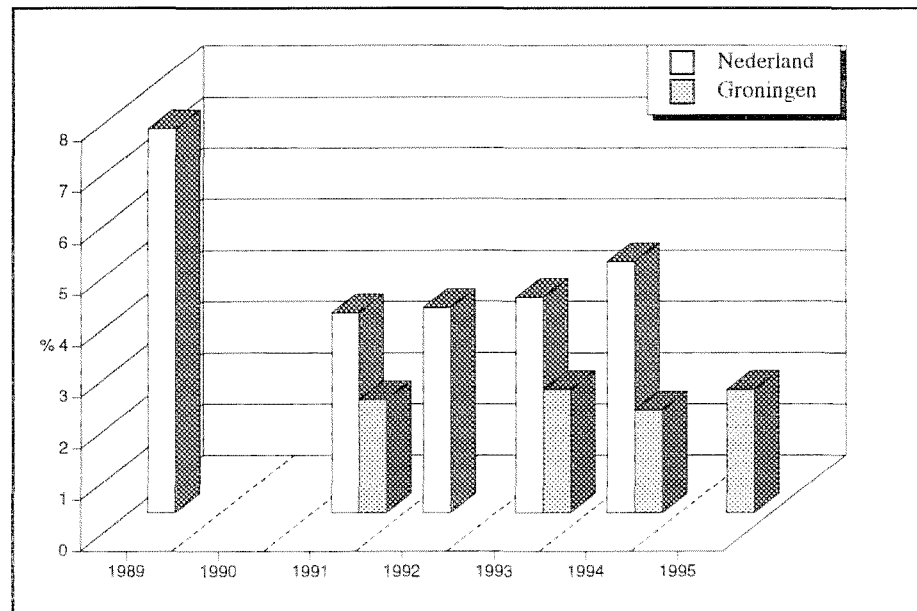
3. Resultaten van het onderzoek

De resultaten van het onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in de provincie Groningen worden in dit hoofdstuk besproken aan de hand van de tabellen 1 t/m 5 uit *bijlage 3*. De resultaten van 1995 worden steeds vergeleken met de Groningse en landelijke resultaten van 1994.

3.1. Alcoholgebruik naar dag van het weekend (tabel 1)

In 1995 zijn in Groningen iets meer drinkers (BAG $\geq 0,20$ promille) aangetroffen dan in 1994: 5,3% in 1995 versus 5,0% in 1994. Het aandeel overtreders (BAG $\geq 0,50$ promille) is eveneens iets toegenomen, namelijk van 2,0% in 1994 tot 2,4% in 1995. Geen van deze beide effecten is echter statistisch significant.

In heel Nederland bedroeg het aandeel overtreders in het najaar van 1994 4,9%. Het landelijke percentage voor 1995 is nog niet bekend.

Ontwikkeling van het aandeel rijders onder invloed in Nederland en de provincie Groningen, 1989-1995.

In bovenstaande grafiek is de ontwikkeling van het aandeel overtreders in Groningen en in heel Nederland sinds 1989 weergegeven. Er is in te zien, dat het rijden onder invloed in heel Nederland sinds 1992 een stijgende tendens vertoont, terwijl het beeld in de provincie Groningen tamelijk stabiel is. Bovendien heeft het rijden onder invloed in Groningen in de jaren negentig voortdurend op een veel lager niveau gelegen dan in de rest van Nederland.

De vergelijking met de landelijke situatie in 1995 kan pas worden gemaakt, wanneer de gegevens van alle provincies bekend zijn. Publicatie van de landelijke gegevens over 1995 is medio 1996 te verwachten.

Het aandeel zwaardere overtreeders ($BAG \geq 0,80$ promille) in Groningen is toegenomen van 1,2% in 1994 tot 1,4% in 1995. Ook deze stijging is niet statistisch significant. Het landelijke percentage zwaardere overtreeders bedroeg in 1994 2,5%.

Op landelijke schaal is het aandeel overtreeders in de vrijdagnacht in het algemeen groter dan in de zaterdagnacht. Maar doordat het verkeersaanbod in de zaterdagnacht groter is dan in de vrijdagnacht, ontlopen de absolute aantallen overtreeders in beide nachten elkaar meestal niet veel. In Groningen was het verkeersaanbod in 1995, evenals in 1994, juist groter in de vrijdagnacht. Dit is vooral een gevolg van het feit dat de metingen in de stad Groningen op vrijdag plaatsvinden. Het verkeersaanbod is daar aanzienlijk groter dan in de andere onderzoeksgebieden. Wat betreft het alcoholgebruik naar weekendnacht komt het Groningse beeld wel overeen met het landelijke: op vrijdag 3,3% overtreeders en op zaterdag 1,3%. In vergelijking met 1994 is het aandeel overtreeders op vrijdag iets toegenomen en op zaterdag iets afgenomen.

3.2. Alcoholgebruik naar dag en onderzoeksgebied (tabel 2)

In de vrijdagnacht is in 1995 het grootste aandeel overtreeders aangetroffen in de stad Groningen (4,5%); in 1994 was daar 2,7% van de bestuurders in overtreding. De toename van het aandeel overtreeders in de stad Groningen, die overigens niet statistisch significant is, is in belangrijke mate verantwoordelijk voor de lichte toename in de hele provincie Groningen. In 1994 is het grootste aandeel overtreeders aangetroffen in Veendam (3,5%).

In de zaterdagnacht waren er in 1995 geen verschillen van betekenis tussen de verschillende onderzoeksgebieden. In 1994 waren in Zuidhorn/Marum de meeste overtreeders aangetroffen (2,6%).

3.3. Alcoholgebruik naar dag en tijdstip (tabel 3)

Vooraf laat in de nacht nam in 1995 zowel op vrijdag als zaterdag het aandeel overtreeders in de provincie Groningen sterk toe: van gemiddeld 1,4% voor 2.00 uur 's nachts tot 8,8% na 2.00 uur. Dit effect is statistisch significant ($\chi^2 = 103.33$ bij $df = 2$; $Z = 10.17$). Hoewel tegelijkertijd het verkeersaanbod sterk afnam, zijn ook in absolute zin de meeste overtreeders aangetroffen in de periode tussen 2.00 en 4.00 uur: 23 tegen 13 tussen 22.00 en 24.00 uur en 11 tussen 0.00 en 2.00 uur.

Deze situatie wijkt niet belangrijk af van het beeld dat in 1994 in Groningen en in heel Nederland is aangetroffen.

Verder neemt niet alleen het aandeel overtredingen toe naarmate het later wordt, maar ook de zwaarte ervan.

3.4. Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd (tabel 4)

Mannelijke bestuurders waren in 1995 in Groningen verhoudingsgewijs bijna viermaal zo vaak in overtreding als vrouwelijke: 2,9% versus 0,8%. Dit verschil is statistisch significant ($\chi^2 = 6.55$ bij $df = 1$; $Z = 2.56$). In 1994 is een vergelijkbaar verschil tussen mannen en vrouwen geconstateerd.

In heel Nederland was in 1994 6,1% van de mannelijke bestuurders in overtreding en 1,8% van de vrouwelijke.

Noch onder de mannelijke, noch onder de vrouwelijke bestuurders in Groningen zijn in 1995 relevante verschillen in alcoholgebruik naar leeftijdsklasse aangetroffen.

In 1994 onderscheidde men mannen onder de 25 jaar zich nog in gunstige zin van de oudere mannen. Ook in de rest van Nederland was dat in de afgelopen jaren steeds het geval.

In 1995 was 73% van alle gecontroleerde bestuurders in Groningen van het mannelijk geslacht. In 1994 bedroeg het aandeel mannelijke bestuurders in Groningen 76% en in heel Nederland 73%.

3.5. Herkomstverdeling van overtreders (tabel 5)

De herkomst van overtreders wordt geregistreerd vanaf een BAG van 0,70 promille. Dat is de ondergrens waarbij een automobilist wordt overgebracht naar het bureau om de ademanalyse voor bewijsdoeleinden te ondergaan.

De herkomstverdeling van de 38 bestuurders die in 1995 een BAG \geq 0,70 promille hadden, was als volgt:

- horecagelegenheid (bar, café, restaurant, disco)	39%
- bezoek/feestje	24%
- werk/thuis	13%
- sportkantine	8%
- overig/onbekend	16%

In vergelijking met 1994 is het aandeel Groningse overtreders dat uit een horecagelegenheid kwam afgenomen en het aandeel van van thuis of van het werk kwam toegenomen. Gezien de kleine absolute aantallen waar het hier om gaat, kan aan deze verschuiving niet al te veel waarde worden gehecht.

In heel Nederland kwam in 1994 precies de helft van alle overtreders uit een horecagelegenheid.

3.6. Enquêteresultaten

Ook in 1995 heeft de SWOV weer een korte telefonische enquête uitgevoerd onder de politiecoördinatoren van het SWOV-onderzoek. De enquête is bedoeld om een globale indruk te krijgen van het toezicht-niveau en van de aard van het toezicht. Het enquêteformulier is in 1995 enigszins aangepast; zo zijn in 1995 voor het eerst aparte formulieren gebruikt voor gemeenten met minder respectievelijk meer dan 100.000 inwoners (zie bijlage 1).

De enquêteresultaten per provincie zijn slechts beperkt bruikbaar vanwege de zeer geringe steekproefomvang (in Groningen zes onderzoeksgebieden). Over de resultaten zal dan ook pas uitvoeriger worden gerapporteerd in het landelijke verslag dat na afloop van alle provinciale metingen wordt opgesteld.

De volgende globale resultaten van de Groningse enquête zijn echter wel het vermelden waard:

- Volgens de politiecoördinatoren is het toezicht in Veendam en Zuidhorn/Marum toegenomen (met minder dan 50%), in Uithuizen e.o. afgenomen (eveneens met minder dan 50%) en in de overige drie onderzoeksgebieden gelijk gebleven.

- In Veendam zijn in 1995 geen geplande, aselechte alcoholcontroles uitgevoerd. In de overige onderzoeksgebieden zijn dergelijke aselechte controles incidenteel uitgevoerd.
- Aselechte alcoholcontrole door surveillance-teams heeft in Stadskanaal/Vlagentwede, Delfzijl/Appingedam en Uithuizen bijna dagelijks plaatsgevonden, in de overige onderzoeksgebieden incidenteel.
- Alleen in Stadskanaal/Vlagentwede en Zuidhorn/Marum was sprake van systematische alcoholcontrole onder betrokkenen bij ongevallen. In de andere vier onderzoeksgebieden werden bestuurders alleen gecontroleerd bij verdenking van alcoholgebruik.

Al met al lijkt het erop, dat het niveau van politietoezicht in de provincie Groningen tussen 1994 en 1995 ongeveer gelijk is gebleven.

4. Conclusies en aanbevelingen

De resultaten van de Rij- en drinkgewoontenonderzoeken in de afgelopen jaren leverden voor Groningen het beeld op van een vrij constant en relatief laag niveau van rijden onder invloed.

Ervaringen in het buitenland - bijvoorbeeld in Australië en de Scandinavische landen - laten zien dat met een gerichte en systematische aanpak van het probleem het rijden onder invloed nog verder kan worden teruggedrongen (tot minder dan 1% overtreders in weekendnachten). Daarvoor is een pakket maatregelen nodig, dat onder andere bestaat uit voorlichting, educatie, rehabilitatie en het aanbieden van aantrekkelijke gedragsalternatieven. Maar een essentieel onderdeel vormt altijd een toezichtniveau van de politie waarbij verkeersdeelnemers het gevoel hebben dat overtreding van de wettelijke limiet een reële kans op betrapping en bestraffing oplevert. En daaraan ontbreekt het momenteel in een groot deel van Nederland. Dat komt niet alleen doordat er onvoldoende politiecapaciteit beschikbaar is voor het toezicht op alcoholgebruik in het verkeer, maar ook doordat het toezicht vaak niet optimaal is georganiseerd.

Ook zonder dat de beschikbare politiecapaciteit sterk wordt uitgebreid, is het wellicht mogelijk het toezichtniveau aanzienlijk te verhogen. Er zouden bijvoorbeeld regionale vliegende alcoholbrigades opgericht kunnen worden, waarvoor alle basiseenheden in een regio gemiddeld één mandag capaciteit per week leveren. Enkele voordelen van zo'n brigade zijn:

- a. De brigade kan de controles spreiden over een hele politieregio door steeds drie kwartier achtereenvolgend op één locatie te controleren en zich daarna te verplaatsen naar een volgende locatie. Daardoor kunnen de controles zeer opvallend worden uitgevoerd, zonder dat verkeersdeelnemers ze gemakkelijk kunnen vermijden. De grote opvallendheid zorgt voor een preventief effect op alle passerende verkeersdeelnemers.
- b. De materialen die nodig zijn voor alcoholcontroles, kunnen zeer efficiënt worden ingezet.
- c. Als de brigade met een vaste transportploeg van twee mensen werkt, en eveneens met een vaste ploeg van twee mensen voor de afhandeling van verdachten, hoeft het betrappen van overtreders niet te leiden tot onderbreking of opheffing van de controle.
- d. Als de brigade gedurende langere tijd, bijvoorbeeld drie maanden, een min of meer vaste samenstelling houdt, krijgen de leden van de brigade een grote vaardigheid in het testen van bestuurders en in het afhandelen van verdachten. Ook dit kan de efficiëntie van het toezicht sterk bevorderen.

Tot slot een rekenvoorbeeld. In de politieregio Groningen zou bijvoorbeeld een vliegende brigade van ca. tien politiemensen kunnen worden gevormd, aangevuld met enkele (steeds wisselende) leden van de vrijwillige politie. Een team van deze omvang (bij weinig verkeersaanbod op te splisen in twee teams) kan per avond/nacht ongeveer 1.000 bestuurders op alcoholgebruik testen. Voorwaarde is wel, dat steeds voldoende agenten aan het controleren kunnen blijven. En dat kan alleen als er binnen het team met een vaste transport- en afhandelploeg wordt gewerkt.

Als het team eens per week uitrukt, worden op jaarbasis ruim 50.000 willekeurige bestuurders in de provincie Groningen op alcoholgebruik gecontroleerd, hetgeen vermoedelijk een toename is ten opzichte van het huidige aantal verkeersdeelnemers dat aselekt wordt getest. Bij een dergelijk toezichtniveau is een verdere daling van het rijden onder invloed te verwachten. Om zo'n daling op betrekkelijk korte termijn te kunnen realiseren, is het van belang dat het publiek via de media en via posters op de hoogte wordt gebracht van het verscherpte toezicht.

Bijlage 1: Enquêteformulieren

Enquête SWOV-onderzoek Rij- en drinkgewoonten 1995

Onderzoekgebied:

(< 100.000 inw.)

Contactpersoon:

A. *Geef een globale schatting van de ontwikkeling van het alcoholtoezicht in het onderzoekgebied in 1995 ten opzichte van 1994:*

☐ toegenomen met	☐ minder dan 50%
	☐ 50-100%
	☐ meer dan 100%
☐ afgenomen met	☐ minder dan 50%
	☐ meer dan 50%
☐ gelijk gebleven	

B. *Zijn in 1995 in het onderzoekgebied de volgende soorten alcoholcontrole uitgevoerd:*

1. geplande aselecte controles met een team van 6 of meer agenten	☐ ja, minstens 12 x per jaar
	☐ ja, tussen 6 en 12 x p.j.
	☐ ja, minder dan 6 x p.j.
	☐ nee
2. aselecte controles tijdens de surveillance	☐ ja, (bijna) dagelijks
	☐ ja, incidenteel
	☐ nee
3. selectieve controles tijdens de surveillance (bijvoorbeeld n.a.v. rijgedrag)	☐ ja, systematisch
	☐ ja, incidenteel
	☐ nee
4. alcoholcontrole bij ongevallen	☐ ja, systematisch
	☐ ja, incidenteel
	☐ nee

Enquête SWOV-onderzoek Rij- en drinkgewoonten 1995

Onderzoekgebied:

(> 100.000 inw.)

Contactpersoon:

A. Geef een globale schatting van de ontwikkeling van het alcoholtoezicht in het onderzoekgebied in 1995 ten opzichte van 1994:

- toegenomen met minder dan 50%
- 50-100%
- meer dan 100%
- afgenomen met minder dan 50%
- meer dan 50%
- gelijk gebleven

B. Zijn in 1995 in het onderzoekgebied de volgende soorten alcoholcontrole uitgevoerd:

1. geplande **aselecte** controles met een team van 6 of meer agenten
 - ja, minstens 24 x per jaar
 - ja, tussen 12 en 24 x p.j.
 - ja, minder dan 12 x p.j.
 - nee
2. **aselecte** controles tijdens de surveillance
 - ja, (bijna) dagelijks
 - ja, incidenteel
 - nee
3. **selectieve** controles tijdens de surveillance (bijvoorbeeld n.a.v. rijgedrag)
 - ja, systematisch
 - ja, incidenteel
 - nee
4. alcoholcontrole **bij ongevallen**
 - ja, systematisch
 - ja, incidenteel
 - nee

Bijlage 2: Toelichting WPM-analyse

WPM-analyse biedt de mogelijkheid niet alleen de samenhang tussen twee variabelen (bijvoorbeeld 'jaar * BAG') te toetsen, maar ook die tussen drie of vier variabelen (bijvoorbeeld 'jaar * geslacht * leeftijd * BAG').

Elke variabele is opgedeeld in een beperkt aantal klassen. Ten behoeve van de analyse worden de klassen steeds in twee groepen onderverdeeld (gedichotomiseerd). Per variabele is het aantal opdelingen gelijk aan het aantal klassen minus 1. De klasse(n) met een positief teken wordt/worden steeds vergeleken met de klasse(n) met een negatief teken. Klassen met de waarde 0 worden niet meer in de analyse betrokken.

Bij een variabele als 'geslacht' (twee klassen) is er slechts één vergelijking mogelijk, namelijk tussen mannen en vrouwen. De 'designmatrix' voor de analyse is dan: 1 -1.

De variabele 'leeftijd' is in vier klassen ingedeeld. De designmatrix bevat drie vergelijkingen. Welke dat zijn, hangt af van de vooraf - al dan niet expliciet - geformuleerde hypothesen. In dit geval is op grond van bevindingen in de rest van Nederland gekozen voor de volgende 'designmatrix':
1 -1 -1 1 (jongeren en ouderen versus de middengroepen)
1 0 0 1 (jongeren versus ouderen)
0 1 -1 0 (de groep van 25-35 jaar versus de groep van 35-50 jaar)

Of er significante verschillen in de BAG-verdeling naar geslacht enzovoort bestaan, blijkt uit de chi-kwadraatwaarde die uit de analyse volgt, in combinatie met het bijbehorende aantal vrijheidsgraden (df). De bijdrage van de verschillende klassen aan een eventueel significant effect blijkt uit de standaardscore (= Z-waarde) per deelanalyse.

Het is mogelijk, dat uit een analyse volgt dat er in het geheel genomen geen significante verschillen zijn in de BAG-verdeling naar een bepaald kenmerk (bijv. geslacht), maar dat er wel sprake is van een significant speciaal effect (bijvoorbeeld: onder de mannen komen verhoudingsgewijs meer zware overtreeders voor dan onder de vrouwen).

In het kader van het onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in de provincie Groningen is tweezijdig getoetst op 5%-niveau: voor een significant effect moet de χ^2 -waarde groter zijn dan 3.84 bij één vrijheidsgraad; de Z-waarde moet groter zijn dan 1.96).

Bijlage 3: Tabellen

Tabel 1a. Alcoholgebruik naar weekenddag in 1994

Tabel 1b. Alcoholgebruik naar weekenddag in 1995

Tabel 2a. Alcoholgebruik naar dag en onderzoeksgebied in 1994

Tabel 2b. Alcoholgebruik naar dag en onderzoeksgebied in 1995

Tabel 3a. Alcoholgebruik naar dag en tijdstip in 1994

Tabel 3b. Alcoholgebruik naar dag en tijdstip in 1995

Tabel 4a. Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd in 1994

Tabel 4b. Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd in 1995

Tabel 5a. Herkomst van overtredders naar BAG-klasse in 1994

Tabel 5b. Herkomst van overtredders naar BAG-klasse in 1995

tabel 1a. alcoholgebruik naar weekenddag, 1994

dag	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
vrijdag	802	3,2%	1,1%	0,5%	0,6%	2,2%
zaterdag	568	2,6%	0,4%	1,1%	0,2%	1,6%
totaal	1370	3,0%	0,8%	0,7%	0,4%	2,0%

tabel 2a. alcoholgebruik naar dag en gebied, 1994

dag en gebied	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
groningen	370	3,8%	1,4%	0,5%	0,8%	2,7%
veendam	200	3,5%	1,5%	1,0%	1,0%	3,5%
stadskanaal	232	2,2%	0,4%	--	--	0,4%
totaal	802	3,2%	1,1%	0,5%	0,6%	2,2%
<i>zaterdag</i>						
zuidhorn e.o.	154	6,5%	--	1,9%	0,6%	2,6%
uithuizen e.o.	179	0,6%	0,6%	0,6%	--	1,1%
delfzijl e.o.	235	1,7%	0,4%	0,9%	--	1,3%
totaal	568	2,6%	0,4%	1,1%	0,2%	1,6%

tabel 1b. alcoholgebruik naar weekenddag, 1995

dag	n	bloedalcoholgehalte (bag-%)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
vrijdag	1017	4,2%	1,7%	1,1%	0,6%	3,3%
zaterdag	972	1,6%	0,2%	0,8%	0,3%	1,3%
totaal	1989	3,0%	1,0%	1,0%	0,5%	2,4%

tabel 2b. alcoholgebruik naar dag en gebied, 1995

dag en gebied	n	bloedalcoholgehalte (bag-%)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
groningen	516	5,0%	1,9%	1,7%	0,8%	4,5%
veendam*	200	3,5%	1,5%	1,0%	1,0%	3,5%
stadskanaal	301	3,3%	1,3%	--	--	1,3%
totaal	1017	4,2%	1,7%	1,1%	0,6%	3,3%
<i>zaterdag</i>						
zuidhorn e.o.	294	1,4%	--	1,4%	0,3%	1,7%
uithuizen e.o.	286	1,4%	0,3%	0,7%	0,3%	1,4%
delfzijl e.o.	392	2,0%	0,3%	0,5%	0,3%	1,0%
totaal	972	1,6%	0,2%	0,8%	0,3%	1,3%

* gegevens najaar 1994

tabel 3a. alcoholgebruik naar dag en tijdstip, 1994

dag en tijdstip	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				≥0,5
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	
<i>vrijdag</i>						
22-24 u.	501	3,2%	0,4%	0,2%	0,2%	0,8%
00-02 u.	203	2,0%	3,0%	0,5%	1,0%	4,4%
02-04 u.	98	6,1%	1,0%	2,0%	2,0%	5,1%
totaal	802	3,2%	1,1%	0,5%	0,6%	2,2%
<i>zaterdag</i>						
22-24 u.	247	1,2%	0,8%	0,8%	--	1,6%
00-02 u.	156	5,8%	--	--	--	--
02-04 u.	165	1,8%	--	2,4%	0,6%	3,0%
totaal	568	2,6%	0,4%	1,1%	0,2%	1,6%

tabel 3b. alcoholgebruik naar dag en tijdstip, 1995

dag en tijdstip	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
22-24 u.	579	3,3%	0,9%	0,2%	0,5%	1,6%
00-02 u.	308	5,5%	1,6%	1,3%	0,3%	3,3%
02-04 u.	130	5,4%	5,4%	4,6%	1,5%	11,5%
totaal	1017	4,2%	1,7%	1,1%	0,6%	3,3%
<i>zaterdag</i>						
22-24 u.	411	1,7%	0,2%	0,5%	0,2%	1,0%
00-02 u.	429	1,9%	--	0,2%	--	0,2%
02-04 u.	132	0,8%	0,8%	3,8%	1,5%	6,1%
totaal	972	1,6%	0,2%	0,8%	0,3%	1,3%

tabel 4a. alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd, 1994

geslacht en leeftijd	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				≥0,5
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	
<i>mannen</i>						
18-24 jr	231	2,2%	--	1,3%	--	1,3%
25-34 jr	292	5,5%	1,0%	1,4%	0,7%	3,1%
35-49 jr	328	3,4%	1,5%	0,6%	0,3%	2,4%
50 jr e.o.	185	3,2%	1,6%	0,5%	0,5%	2,7%
totaal	1036	3,7%	1,1%	1,0%	0,4%	2,4%
<i>vrouwen</i>						
18-24 jr	95	--	--	--	1,1%	1,1%
25-34 jr	96	1,0%	--	--	--	--
35-49 jr	104	1,9%	--	--	1,0%	1,0%
50 jr e.o.	39	--	--	--	--	--
totaal	334	0,9%	--	--	0,6%	0,6%

tabel 4b. alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd, 1995

geslacht en leeftijd	n	bloedalcoholgehalte (bag-%e)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>mannen</i>						
18-24 jr	316	3,2%	0,9%	1,3%	0,6%	2,8%
25-34 jr	436	3,9%	1,8%	1,8%	0,2%	3,9%
35-49 jr	420	4,8%	1,0%	1,0%	0,5%	2,4%
50 jr e.o.	289	2,4%	0,7%	0,7%	1,0%	2,4%
totaal	1461	3,7%	1,2%	1,2%	0,5%	2,9%
<i>vrouwen</i>						
18-24 jr	119	--	--	--	0,8%	0,8%
25-34 jr	159	1,3%	0,6%	0,6%	--	1,3%
35-49 jr	176	1,7%	--	--	--	--
50 jr e.o.	74	--	1,4%	--	--	1,4%
totaal	528	0,9%	0,4%	0,2%	0,2%	0,8%

tabel 5a. herkomst van overtreders naar bag-klasse, 1994

bag-%	n	herkomst				
		horeca	sport- kantine	bezoek/ feestje	werk/ thuis	anders/ onbek.
0,7-0,8	5	40%	20%	40%	--	--
0,8-1,3	10	50%	10%	10%	--	30%
≥ 1,3	6	50%	--	17%	17%	17%
totaal	21	48%	10%	19%	5%	19%

tabel 5b. herkomst van overtreders naar bag-klasse, 1995

bag-%	n	herkomst				
		horeca	sport- kantine	bezoek/ feestje	werk/ thuis	anders/ onbek.
0,7-0,8	9	44%	--	33%	--	22%
0,8-1,3	19	42%	11%	21%	11%	16%
≥ 1,3	9	33%	11%	11%	33%	11%
totaal	38	39%	8%	24%	13%	16%
